

Creu cèltica

Irlanda del Nord: història d'un conflicte

Diego Granado

Segons explica una vella llegenda irlandesa, el cap de família d'un clan medieval detingué el seu vaixell al davant de les costes de l'Ulster i admirà el seu paisatge. Tot seguit, proposà un joc als dos fills que tenia. Qui arribés remant a la costa i toqués el primer aquella terra amb la seva mà, en seria el propietari. Dit i fet. Quan ja s'apropaven a la riba, el fill que anava endarrerit agafà una espasa i tallà la seva pròpia mà llençant-la a terra abans que arribés el seu germà. D'aquesta manera s'explica popularment l'origen de la mà roja que apareix a la bandera de l'Ulster.

La història d'Irlanda ha estat complicada i sovint marcada per la violència. Els veïns anglesos arribaren a l'illa el segle XII en qualitat d'hostes i encara hi són. Després d'haver sotmès Irlanda, encetaren a partir del segle XVI una política especialment cruel. Colons anglesos i escocesos, amb la benedicció i el patrocini del govern de Sa Graciosa Majestat, començaren a ocupar terres a la zona nord-est de l'illa, un cop els seus legítims propietaris foren obligats a abandonar les terres dels seus avantpassats. Aquests pagesos intrusos, de religió protestant, de seguida es feren forts a l'Ulster, encara que eren minoria en el conjunt de la catòlica Irlanda.

Els irlandesos mai no han deixat de lluitar contra l'invasor britànic al llarg del temps, generació rera generació. El desig d'expulsar els ocupants del seu país sempre ha estat present en el seu ànim, tot i els episodis catastròfics

que han hagut de patir puntualment. De 1845 a 1849, per exemple, prop d'un milió d'irlandesos van morir de gana com a conseqüència de la crisi de la patata, aliment bàsic per a la majoria de la població. Les derivacions d'aquesta terrible crisi de subsistència van ser devastadores. Si el cens de 1841 registrava 8,1 milions d'habitants, el de 1911 recollia la xifra de 4,3 milions, pràcticament la meitat. Molts irlandesos, per fugir de la mort per inanició, emigraren a altres terres més generoses, preferentment als Estats Units.

L'any 1903 es fundà a Irlanda el Sinn Féin, partit polític que significa «Nosaltres sols» en llengua gaèlica. Es tracta d'un partit nacionalista que vol aconseguir la independència del país i que guanya les eleccions de 1919, en plena guerra contra l'Imperi britànic. L'IRA (Irish Republican Army) és el braç militar dels republicans independentistes. El seu principal dirigent, Michael Collins, serà l'encarregat de negociar la fi del conflicte bèl·lic a Londres. De la capital britànica torna a Irlanda amb el Tractat de Partició (1921). Segons els acords assolits, 26 comtats irlandesos esdevenen Estat lliure i obtenen una independència «de facto». Tres milions de persones seran la seva població. La victòria, però, no ha estat completa. En efecte, els 6 comtats del nord de l'illa, els més industrialitzats, continuen sota el domini britànic formant la província de l'Ulster. Aquí, prop de mig milió d'irlandesos de religió catòlica, que també han lluitat per la independència del seu país, han de continuar suportant el domini d'un milió de protestants, descendents dels colons anglesos i escocesos que es declaren unionistes, és a dir, partidaris de la Unió amb Gran Bretanya. Aquest col·lectiu, majoritari a l'Ulster però minoritari a l'illa d'Irlanda independent rebutja com una qüestió d'honor formar part de la nova Irlanda independent. El Tractat signat el 1921 consumava, en definitiva, la divisió de l'illa i seria l'origen de nous problemes. La llegenda de la mà sagnant i de l'odi fratern tornava a fer-se palesa, un cop més, en la història d'Irlanda.

A l'Ulster, la majoria unionista protestant controlava tots els ressorts del poder, mentre la minoria catòlica era discriminada de forma sistemàtica. A finals dels anys 60, la població nacionalista d'Irlanda del Nord es manifesta exigint equiparar-se en drets als protestants. Es tracta d'un moviment pacífic pro-drets civils inspirat en la lluita que els negres nord-americans duïen a terme als USA i que liderava Martin Luther King. La resposta de la policia fou totalment desproporcionada i extremadament violenta. Els dirigents polítics de l'Ulster temien que si feien concessions als catòlics s'originés un procés imparable que conduís a una Irlanda unida, tal i com volien els manifestants. Per acabar-ho d'adobar, grups de fanàtics protestants assaltaren barris catòlics a Belfast obligant els seus habitants a fugir davant la passivitat de la policia, majoritàriament formada per unionistes.

En aquest context dramàtic, molts joves catòlics irats ingressaren massivament en les files de l'IRA, la vella organització armada republicana que

durant molts anys havia patit un període d'ostracisme. Ara l'IRA ressuscità a l'empar dels nous esdeveniments, amb la missió de defensar la comunitat catòlica d'Irlanda del Nord. Per aturar l'espiral de violència, el govern britànic envià a la província tropes de l'Exèrcit que tenien ordres d'interposar-se entre els dos bàndols. Si bé al principi foren rebuts com herois pels catòlics, aquests de seguida comprovaren que, en realitat, els soldats britànics estaven de part dels seus oponents. El 30 de gener de 1972, una pacífica manifestació pro-drets civils que tenia lloc a la ciutat de Derry acabà amb 13 catòlics morts quan els paracaigudistes britànics dispararen contra la multitud. Els catòlics no oblidarien mai aquesta trista jornada, el Diumenge Sagnant.

A partir d'aquest moment, l'IRA comença un llarg camí fins a esdevenir el grup terrorista més sofisticat i mortífer d'Europa. Les seves campanyes de bombes, assassinats de civils i militars, sembraren el caos a tota Irlanda del Nord, i foren contestades pels grups terroristes protestants, amb la qual cosa la sensació de guerra era evident. Els membres de l'IRA creien de forma errònia que fent servir la lluita armada serien capaços de foragitar els soldats britànics. A fi de crear una pressió addicional sobre el govern de Londres, encetaren tot un seguit d'atemptats a la mateixa Anglaterra. Alguns dels seus cops foren especialment colpidors, com l'assassinat de lord Mountbatten, l'últim virrei de l'Índia, o l'atemptat contra el Grand Hotel de Brighton, seu de la Conferència del Partit Conservador l'any 1984, que per poc acaba amb la vida de la primera ministra Margaret Thatcher, etc. També tingueren un gran ressò les vagues de fam dels presos de l'organització l'any 1981, saldades amb el tràgic balanç de 10 presoners morts.

De mica en mica, però, s'obria pas amb força la idea d'arribar a un acord que posés punt i final a un conflicte que havia ocasionat, des de 1969, més de 3.000 morts i més de 36.000 ferits. A principis dels anys 90, el moviment republicà, representant només d'un 15% de la comunitat catòlica, ja sabia que no podia guanyar la guerra. Però el govern britànic també sabia que en més de 25 anys havia estat incapaç d'acabar amb l'IRA. Amb la participació dels catòlics moderats de John Hume, del govern de Dublín i dels sectors protestants irlandesos més aperturistes, el govern britànic i els republicans del Sinn Féin, encapçalats per Gerry Adams i Martin McGuinness, encetaren un procés de pau summament complicat que ha durat anys i que va ser aprovat en referèndum per les poblacions de les dues Irlandes el 22 de maig de 1998. És el primer pas d'un llarg camí cap a la pau, que compta amb el suport de la majoria de la població nord-irlandesa, tant catòlica com protestant, cansada ja de tants anys de sofriment.

Malgrat les greus tensions viscudes a l'estiu d'enguany, com l'assassinat de tres nens catòlics de la mateixa família a Ballymoney a mans de radicals protestants, o el terrorífic atemptat d'Omagh, que va causar 25 morts i que fou perpetrat per un grup de dissidents de l'IRA contrari a l'acord de pau, el pro-

cés tira endavant no sense dificultats ni temences, no sense profundes contradiccions. Els nacionalistes catòlics, que ara ja són el 45% de la població nord-irlandesa, continuen volent la integració en la República d'Irlanda. Els unionistes protestants per la seva banda, continuen defensant la unió sagrada amb el Regne Unit. El problema de fons hi és present, però les formes han canviat. Ara, els habitants de l'Ulster volen entendre's parlant. Sembla com si volguessin oblidar definitivament la mà sagnant de la bandera, com si volguessin superar una llegenda cruel que parlava de lluita entre germans.